

ODBOR VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ ČAZV
ODBOR PEDOLOGIE ČAZV
ČESKÝ VÝBOR ICID
ČESKÁ PEDOLOGICKÁ SPOLEČNOST

Informační listy 34

Prosinec 2010, (ročník XVI.)

Vydává VÚMOP, v.v.i.
Praha 5 – Zbraslav

OBSAH

	strana
Úvodní slovo	2
Půda – hlavní činitel pomáhající před důsledky abnormálních klimatických jevů (<i>Ing. Jan Vopravil, Ph.D., Ing. Tomáš Khel, Ing. Jiří Hladík, Ph.D., Ing. Taťána Vrabcová</i>)	3
Skrytý dluh v ceně půd (<i>doc. Ing. Eduard Pokorný, Ph.D., Ing. Olga Denešová, Jitka Podešvová, Ing. Martin Brtnický</i>)	5
Hydrologické dny 2010 (<i>Ing. Mojmír Soukup, CSc.</i>)	8.
Druhá konferencia Českej pedologickej spoločnosti a Societas Pedologica Slovaca v Rožňave (Slovensko) (<i>doc. RNDr. Jaroslava Sobocká, CSc.</i>)	10
Z jednání Předsednictva ČAZV	11
Čtvrtý celosvětový workshop o digitálním mapování půd (<i>prof. Dr. Ing. Luboš Borůvka</i>)	20
19. Světový pedologický kongres, Brisbane, Australia (<i>prof. Ing. Jiří Kulhavý, CSc.</i>)	22
Jakub Krčín z Jelčan ve službách Viléma Trčky z Lípy a Viléma z Rožmberka (<i>Ing. Mojmír Soukup, CSc.</i>)	23
Pedologické aktuality	26

Úvodní slovo

Blíží se konec roku 2010 a to je příležitost zamyslet se nad tím, jaký byl, co přinesl dobrého či negativního jak pro každého z nás, tak pro naši společnost. Z hlediska společenských událostí je možno říci, že to byl rok volební a tedy relativně dosti hektický navíc proto, že probíhal v zatím neuklidněném celosvětovém krizovém období. Nově zvolená vláda nastolila striktní kurs šetření a snižování státního rozpočtu a to se týká prakticky každého z nás i institucí, ve kterých pracujeme. Nutno podotknout, že vážná situace z hlediska snížení výdajů na vědu a výzkum je také na nám blízkém pracovišti řešícím problematiku vody a půdy, tedy na VÚMOP v Praze – Zbraslavi. Omezené prostředky na granty NAZV tuto situaci nadále zhoršují.

Společensky poněkud podceňované postavení problematiky vody a půdy a tím i životního prostředí nahrává expanzi ziskuchtivých investorů zabírajících půdu pro mnohdy zbytečné obchodní domy, logistická centra a sklady, fotovoltaické elektrárny a další, v mnoha případech na rovinatých kvalitních zemědělských pozemcích. Co je nám platná relativně dokonalá znalost a podrobná evidence půd prakticky každé parcely v katastru, když úřední cena zemědělské půdy hraje v procesu zamýšlené investice relativně malou roli. Úvodní článek v IL 33 o ohrožení procesů oběhu vody a o nedostatečné ochraně půdy je rozšířen v IL 34 o stručný výčet rizik ohrožujících kvalitu našich půd. Za zamyšlení stojí burcuující příspěvek „Skrytý dluh v ceně půdy“. Výsledky ukazují, že naše generace nepředá příštímu pokolení půdu v tom stavu, v jakém ji zdědila.

Nadějnější informace přinášejí příspěvky o konání Hydrologických dnů v Hradci Králové a konferenci půdoznalců Slovenska a České republiky v Rožňavě. Společným znakem je hojná účast a bohatá diskuze, ale také velký podíl mladých vodohospodářů a půdoznalců na těchto akcích.

Tato každoroční setkávání odborníků ze Slovenska a ČR jsou příslibem do budoucnosti. V problematice ochrany půdy a vody je stále co řešit ve světle jak extremity klimatických jevů, tak také antropických vlivů měnících tvářnost naší krajiny. O tom, že se mladí do řešení pouštějí, svědčí informace o přibývajících úspěšných obhajobách Ph.D.

Redakční rada si váží podpory vedení VÚMOP a v souladu s omlazováním, je připravena i nadále poskytovat aktuální informace i zajímavé příspěvky z historie našich oborů všem členům odboru vodního hospodářství, pedologie, ČPS i ICID. Vyzýváme všechny zájemce a dáváme jim prostor pro uveřejnění příspěvků. Děkujeme všem, kteří se aktivně podíleli na vzhledu Informačních listů a přejeme všem čtenářům hodně pracovních i osobních úspěchů v novém roce 2011.

redakční rada

Půda – hlavní činitel pomáhající před důsledky abnormálních klimatických jevů

Vzhledem k tomu, že zejména v posledním desetiletí abnormálně stoupá počet živelných pohrom, stále více vyvstává otázka, zda se na tom nepodílí i špatný stav půd České republiky. Střídají se období rychlých a intenzivních záplav a období výrazného sucha se všemi dalšími důsledky, jako jsou škody na životech a majetku. Půda jako taková má obrovskou schopnost zmírňovat uvedené abnormální jevy. Je to dáno zejména její vysokou infiltrační a zejména retenční schopností, kdy je schopna za dešťů poutat obrovské množství vody a pak ji postupně uvolňovat třeba i v období sucha. Bohužel, zejména díky intenzivní lidské činnosti má půda své některé přirozené vlastnosti, a tím i funkce, omezené a zhoršené. Může za to fenomén půdní degradace, kterým je v České republice zasaženo přibližně 50 % zemědělské půdy. Zároveň si musíme uvědomit, že i půda v dobrém vitálním stavu nezabrání povodním po velmi intenzivních deštích, ale může je výrazně omezit. Tato problematika také úzce souvisí se zastavováním půdy, protože v ČR od roku 1937 ubylo více než 800 tisíc ha zemědělské půdy (satelitní města, logistická centra apod.). Tento druh degradace půdy je v důsledku nejhorší, neboť dochází k destrukci půdy a všech jejích produkčních a mimoprodukčních funkcí. Např. srážková voda nejen že není půdou zadržována, ale naopak její svedení ze střech do vodotečí přispívá k urychlenému odtoku z krajiny.

Jaká jsou tedy v současné době hlavní rizika, která zhoršují půdní vlastnosti a negativně ovlivňují její funkce?

Zábor půdy (Soil Sealing)

Jak již bylo výše uvedeno, nejhorší aktivitou člověka je zejména v posledním desetiletí obrovská výstavba na tzv. „zelené louce“. Bohužel, také díky historické poloze měst, je tato výstavba soustředována na většinou nejkvalitnější půdy v jejich okolí. V současnosti jsou jen minimálně využívány opuštěné prostory rozpadlých zemědělských areálů, či průmyslových podniků (brownfields), protože je ekonomicky daleko jednodušší stavět na polích, loukách apod. Jeden cm půdy se často tvoří i několik stovek let, zatímco její zničení je proces okamžitý a často bohužel děj nevratný.

Vodní a větrná eroze

Proces eroze ochuzuje zemědělské půdy o nejurodnější část – ornici a bohužel již u nás v mnoha případech ornice zcela chybí a hospodaří se na níže položených půdních horizontech, které mají výrazně horší vlastnosti než původní vrchní humusová vrstva. Eroze dále zhoršuje fyzikálně-chemické vlastnosti půd, zvyšuje šterkovitost, snižuje obsah živin a humusu, poškozují plodiny, znesnadňuje pohyb strojů po pozemcích a způsobuje ztráty osiv, sadby, hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Transportované půdní částice a na nich vázané látky znečišťují vodní zdroje, zanášejí akumulární prostory nádrží, snižují průtočnou kapacitu toků, vyvolávají zakalení povrchových vod, zhoršují prostředí pro vodní organismy, zvyšují náklady na úpravu vody a těžbu usazenin. V případě větrné eroze jde především o poškozování klíčících rostlin, znečišťování ovzduší a škody navátím

ornice. V ČR je ohroženo vodní erozí cca 40 % zemědělské půdy a větrnou erozí cca 15 %.

Utuzení půdy

Utuzení půdy, označované také jako kompakce nebo zhutnění, patří mezi nejzávažnější degradace půd. V podmínkách ČR je nejzávažnějším jevem tzv. technogenní utuzení ornice a podorničí, které je způsobeno činností člověka, zejména jako důsledek působení těžké zemědělské mechanizace, především při pojezdech na vlhké půdě. Postihuje půdy jakéhokoliv zrnitostního složení, tedy i půdy zrnitostně lehké (písčité). Jedná se o významné negativní změny ve struktuře půd, mající za následek zhoršení dalších významných půdních vlastností a charakteristik (zejména fyzikálních). Zmenšuje se účinná hloubka půdního profilu pro plodiny, kořeny rostlin nemohou prorazit ztuženou vrstvu, omezuje se infiltrace srážkové vody, a tím se podmiňuje buď její zrychlený povrchový odtok s následnými jevy vodní eroze (na svazích), nebo v rovině podmiňuje její krátkodobou i dlouhodobou stagnaci na povrchu. Klesá transformační a asanační schopnost půdy, snižuje se tak její sanitární účinnost, zvyšuje se mobilita rizikových látek v důsledku okyselování (acidifikace), které je s utužováním půdy spojeno. V České republice je utužením ohroženo přibližně 50 % zemědělských půd.

Ztráta půdní organické hmoty

Půdní organická hmota je nezbytná k udržení půdní struktury, k zadržování vody, jako zdroj živin, jako pufrální medium a k optimálnímu biologickému životu půdy. K úbytkům dochází, jestliže ztráty mineralizací převyšují vnosy a to především působením eroze, vyšší aerací a mineralizací po odvodnění, nevhodnou kultivací a používáním nevhodných průmyslových i statkových hnojiv. Přísun organické hmoty do zemědělsky využívaných půd závisí na správném hospodaření a jejím doplňování, což samozřejmě souvisí i s výraznými poklesy počtu chovaných hospodářských zvířat od roku 1990.

V případě nadměrného poklesu nebo snížení kvality půdní organické hmoty dochází ke snížení půdní úrodnosti s negativními dopady na sorpční a iontovýměnné vlastnosti, na tvorbu strukturních agregátů, vzdušný, vodní a tepelný režim půd, na využitelnost rostlinných živin, imobilizaci toxických látek, na růst a vývoj rostlin a edafonu. Naopak při nadměrném doplňování organické hmoty a nevhodném způsobu hospodaření dochází k její rychlé mineralizaci a tím může docházet ke kontaminaci hydrosféry nitráty.

Okyselování půdy

Okyselování půdy (acidifikace) je degradační proces, který způsobuje i snížení pufrální schopnosti půdy. Acidifikace navazuje zpravidla na debazifikaci (jako na slabší projev téhož procesu), tj. na snížení obsahu uhličitánů v půdě a půdním roztoku, případně vytěsňování bazických kationtů ze sorpčního komplexu a jejich náhradou ionty vodíku H^+ . Acidifikaci může způsobit i akumulace kationtových kyselin Al^{3+} , Fe^{3+} nebo síranů.

Téměř všechny půdy v ČR vykazují v poslední době mírný pokles hodnot pH, tedy mírné okyselování. To souvisí s působením kyselých dešťů a snížením vápnění půd. Okyselování půdy snižuje kvalitu humusu, zpomaluje uvolňování minerálního

dusíku z humusu, petrifikaci fosforu v půdě do sloučenin, ze kterých není fosfor rostlinám přístupný, zvyšuje mobilitu většiny rizikových prvků a jejich zvýšenou akumulaci v rostlinách, snižuje odolnost proti rozpadu strukturních agregátů s následnou vyšší zranitelností utužením a erozí.

Závěrem je nutno upozornit, že jeden degradační proces vyvolá působení druhého a postupně vzniká řetězová reakce, která se jen velmi obtížně vrací do původního stavu. Proto je nutno půdu chránit a pečovat o ni, vždyť je naší povinností ji předat v dobrém stavu dalším generacím. Člověk se musí naučit s půdou hospodařit jako s přírodním zdrojem neobnovitelným a zdánlivý „nadbytek“ půdy v současnosti se může v blízké budoucnosti lehce obrátit v její nedostatek. Vždyť to, že je v Evropě nadprodukce potravin, neznamená, že je v České republice půda nepotřebná.

(Práce vznikla za podpory výzkumného projektu NAZV QH 82090: Změny půdních vlastností po zatravnění, zalesnění nebo dlouhodobém nevyužívání orné půdy, s dopady na ochranu půdy, vody a krajiny ČR.)

Jan Vopravil, Tomáš Khel, Jiří Hladík, Taťána Vrabcová

Skrytý dluh v ceně půd

Úvod

Černoze země luvické (dříve černoze země degradované) jsou považovány, ze zemědělského hlediska, za jedny z nejkvalitnějších půd. Morfologicky se od černoze země modálních (typických) liší přítomností tmavěji zbarveného horizontu (obvykle v hloubce 30 – 80 cm) obohaceného o koloidní látky. Obohacený horizont (dříve nazývaný uhelný, neboť svým zbarvením a strukturou připomínal antracit) má výborné chemické vlastnosti - vysoký a nasycený sorpční komplex zabezpečuje dostatek živin. Rovněž jeho fyzikální vlastnosti – zvýšená retenční kapacita - umožňuje vytvořit v jarním období „zásobárnu“ vody pro období letních přísušků. Změna energetických toků z vnějšího prostředí, ať v podobě přírodních faktorů (změna klimatu), nebo z antropogenní činnosti (zpracování půdy, hnojiva, pesticidy atd.) je doprovázena změnou půdních vlastností. Z historického hlediska lze zaznamenat, že si empiricky tuto skutečnost uvědomovali rolníci již dávno (Reich 1910) a úzkostlivě dbali na dodržování osevních sledů, zaručujících nejvyšší kvalitu sladovnického ječmene, což byl spolehlivý diagnostický znak půdní kvality.

Zavedení nových pěstebních technologií druhé poloviny XX. století (odrůdy, zpracování půdy, systémy hnojení atd.) vedlo k výraznému nárůstu výnosů a zvýšení ekonomické efektivity. Srovnáním výsledků rozborů geneticky identických (stejně BPEJ) půd z dlouhodobě vedených klasických osevních postupů (v našem případě v Zemědělském výzkumném ústavu v Kroměříži) a z provozních podmínek je možno zjistit, k jakým změnám půdního prostředí došlo.

Ke srovnání půdních vlastností bylo použito výsledků z průzkumu BPEJ 3.02.00 v letech 2007 – 2009 z dlouhodobých pokusů Zemědělského výzkumného ústavu v Kroměříži (kontrola, dále označována jako ZVÚ KM) a provozních ploch

zemědělského podniku (dále označovaného jako provoz). Vzorky byly v uvedených letech získávány z profilů kopaných sond a analyzovány byly na chemické, fyzikální a biologické (respirační testy) vlastnosti. V Norfolkském osevním postupu je průměrné roční hnojení (v kg): 57, 30, 102 kg N, P₂O₅, K₂O na ha. Před okopaninou je aplikován hnůj v dávce 40 t. ha⁻¹. Průměrný výnos je 68,4 OJ.ha⁻¹. V provozních podmínkách osevní postup tvoří pšenice oz., ječmen jar., mák, řepka oz. a kukuřice na zrno, průměrné roční hnojení (v kg): 144, 53, 50 kg N, P₂O₅, K₂O na ha, jako organické hnojivo je zaorávána sláma (podnik je bez živočišné výroby), průměrný výnos je 86,7 OJ.ha⁻¹. Výsledky byly porovnány t-testem a k dalšímu hodnocení byly vybrány pouze vlastnosti, u nichž je mezi ZVÚ KM a provozem statisticky průkazný rozdíl.

Výsledky a diskuze

Obsah organických látek (dále jen OL) v ornici Norfolkského osevního postupu na pozemcích ZVÚ KM má průměrnou hodnotu 2.85 %. Ve srovnání s literaturou (Pospíšil 1966), kde se uvádí průměrné hodnoty pro degradované černoze 2,26 %, se jedná o velmi dobrý obsah. Většina pramenů uvádí hodnoty od 2 do 2.5 %. Prověřované provozní plochy půdně geneticky identické vykazují naopak obsah podprůměrný - 1,88 %. Přepočítáme-li uvedený obsah pomocí objemové hmotnosti půdy na zásobu, dojdeme k překvapivým výsledkům. Zatímco v ornici ZVÚ Kroměříž je na 1 ha 119 t OL, na provozních plochách je to pouze 82 t. Rozdíl 37 t musel vzniknout v době od založení osevních pokusů na výzkumném ústavu, tj. od roku 1970. Změna představuje roční úbytek 0.93 t.ha⁻¹.

Průměrný obsah výměnného hořčíku v ornici ZVÚ KM je 223 mg/kg, v ornici provozních ploch 148 mg/kg. Za dobrý obsah hořčíku se považuje, dosahuje-li jeho zastoupení na sorpčním komplexu 15 %. Tato hodnota však nebyla dosažena na obou lokalitách. V ornici ZVÚ je to 9,00 % a na provozních plochách 6,84 %. Všeobecně je dnes hořčík považován za jednu z limitujících živin v půdě. Snížený obsah má vliv nejen na pěstované plodiny, ale přes potravní řetězec se nedostatek projevuje v těle hospodářských zvířat a nakonec i v těle člověka. Po kvantifikaci obsahu na zásobu zjišťujeme, že v ornici ZVÚ je v průměru 931 kg výměnného hořčíku na 1 ha, v provozních podmínkách 647 kg. Rozdíl je 284 kg.ha⁻¹. Roční úbytek od doby založení pokusů je 7.1 kg.ha⁻¹.

Průměrný obsah výměnného hořčíku v podorničí ZVÚ KM je 209 mg.kg⁻¹ v podorničí provozních ploch 127 mg.kg⁻¹. Zastoupení hořčíku na sorpčním komplexu v podorničí ZVÚ je to 8,34 % a na provozních plochách 6,16 %. Po kvantifikaci obsahu na zásobu zjišťujeme, že v podorničí ZVÚ je v průměru 917 kg výměnného hořčíku na 1 ha, v provozních podmínkách 611 kg. Rozdíl je 305 kg.ha⁻¹. Roční úbytek od doby založení pokusů je 7.63 kg.ha⁻¹.

Objemová hmotnost podorničí na pozemcích ZVÚ Kroměříž je na velmi dobré úrovni. Hodnota 1.46 g.cm⁻³ se blíží hodnotám kvalitních orníc. Výsledky jsou zárukou hlubokého fyziologického profilu. Naopak v provozních podmínkách se hodnotou objemové hmotnosti 1.60 g.cm⁻³ řadí mezi tzv. nestrukturní půdy (Kutálek 1978).

Ekonomické hodnocení hospodaření, zúžené na efektivnost dodaných živin, prokazuje jednoznačně výhodnost provozního systému hospodaření: za průmyslová hnojiva (dávky jsou uvedeny výše) je v ZVÚ KM vydáno ročně 5464 Kč, v provozu

7528 Kč na ha. Výnos přepočítaný na realizační ceny představuje u ZVÚ KM 30 780 Kč z ha a v provozu je to 39 015 Kč. Po odečtení výdajů za hnojiva představuje zisk na VÚ 25 316 Kč a v provozu 31 487 Kč na ha, tedy o 6 171 Kč vyšší než na VÚ. Tady by naše orientační kalkulace mohla skončit, protože však máme k dispozici výsledky rozborů půdy, pokusme se vyjádřit cenu za úbytek obsahu humusu a hořčíku (výpočet je pouze schematický a neúplný, předpokládá se celkové využití hořčíku z dolomitu a nejsou započítány neprůkazné komponenty, rovněž cena za porušení fyzikálního stavu není započítána). Zásoba OL v ornici VÚ představuje 119 t.ha⁻¹, v provozních podmínkách je to 82 t.ha⁻¹. Úbytek je 37 t OL na 1 ha. Za předpokladu, že sušina hnoje je 23 % a humifikuje se cca 40 %, je nutné úbytek nahradit dodáním 402 t hnoje na 1 ha (úvaha je hypotetická – nelze aplikovat jednorázově atd.). Při ceně 450 Kč za tunu hnoje je to 180 900 Kč. Pokud zůstaneme u předpokladu, že k úbytku došlo za posledních 40 let je roční cena za úbytek humusu 4 522 Kč. Tím se zisk v provozních podmínkách snížil na 1649 Kč.ha⁻¹. Přihlédneme-li k úbytku výměnného hořčíku v ornici i podorničí – 590 kg.ha⁻¹ (v ornici 284 a v podorničí 306 kg.ha⁻¹), je celková ztráta na hořčíku, při ceně dolomitu 3 000 Kč za tunu 15 259 Kč. Cenově roční úbytek představuje 381 Kč. Roční zisk z 1 ha je v provozních podmínkách vyšší o 1 268 Kč, ovšem s celkovým, zatím prokázaným dluhem 196 159 Kč.

Závěr

V práci jsou srovnány výsledky rozborů půd (chemické, fyzikální a biologické vlastnosti) z průzkumu BPEJ 3.02.00 v letech 2007 – 2009 z dlouhodobých pokusů Zemědělského výzkumného ústavu v Kroměříži a provozních ploch zemědělského podniku.

Bylo zjištěno, že geneticky identické půdy se po 40 letech rozdílného hospodaření liší zásobou organických látek v ornici, kdy je zásoba na 1ha ornice v Zemědělském výzkumném ústavu 119 t, v provozních podmínkách 82 t. Roční úbytek představuje za 40 let 0,93 t.ha⁻¹. Obsah výměnného hořčíku se na provozních plochách snížil v ornici i podorničí o 590 kg.ha⁻¹ (roční úbytek je cca 15 kg.ha⁻¹). V provozních podmínkách bylo dále v podorničí prokázáno zvýšení objemové hmotnosti (z 1,46 g.cm⁻³ na 1,60 g.cm⁻³).

Ekonomická kalkulace prokázala, že roční zisk z 1 ha je v provozních podmínkách vyšší o 1268 Kč než na pokusných plochách Zemědělského výzkumného ústavu v Kroměříži. **Celkově lze však statisticky prokázané negativní změny zaznamenané v provozních podmínkách vyjádřit částkou 169 159 Kč na 1 ha, což je cena vyšší než úřední cena půdy.**

Současně je třeba zdůraznit význam dlouhodobě vedených pokusných osevních sledů na výzkumných ústavech, díky kterým je možno podobné i velmi zneklidňující kalkulace provádět.

Eduard Pokorný¹, Olga Denešová², Jitka Podešvová², Martin Brtnický¹

¹ Mendelova univerzita v Brně, Ústav agrochemie, půdoznalství, mikrobiologie a výživy rostlin, ² Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o.

Literatura

Facek, Z.: Agrofyzikální charakteristika hlavních půdních představitelů ČSSR. I. Část: Mechanické a technologické vlastnosti. Rostl. Vyr., 12 (XXXIX), 1964, str. 713 – 718.

- Jeníček, V.: Energie v zemědělství. Stud. Inform. ÚVTIZ, Ř.Všeob. Otáz. Zeměd., 1977, č. 1, 46 s.
- Kutílek, M.: Vodohospodářská pedologie. SNTL Praha a ALFA Bratislava, 1978, 296 s.
- Neuberg, J. a kol. (1989): Komplexní metodika výživy rostlin. ÚVTIZ Praha, 327 s.
- Pimentel, D.: Energy use in World food production. Report of the Cornell University Agricultural Experiment Station, 1974.
- Pospíšil, F.: Humus v půdách ČSSR. Rost. Výr. roč. 12 (XXXIX). Praha 1966, str. 701 – 720.
- Preininger, M.: Energetické hodnocení výrobních procesů v rostlinné výrobě. Metodika ÚVTIZ, č. 7, 1987, 29 s.
- Reich, E.: Zásady správného pěstování a hnojení sladovnického ječmene. Agr. dorost Hulín, 1910, 45 s.
- Štolcová, J.: Energetická bilance v podmínkách intenzivní rostlinné výroby. Sborník referátů: Využití ekologie pro intenzivní rostlinnou výrobu. ČSVTS Olomouc, 1979, s. 151 – 159.

Hydrologické dny 2010

Ve dnech 25. - 27. října se ve východočeské metropoli Hradci Králové konaly pod záštitou České komise pro UNESCO a hejtmana Královéhradeckého kraje Hydrologické dny 2010. Třídenní akce s podtitulem *Voda v měnícím se prostředí* se stala dostaveníčkem našich a slovenských hydrologů. Jednání již sedmé takovéto konference českých a slovenských hydrologů a vodohospodářů probíhalo v příjemném a historicky cenném prostředí Nového Adalbertina. Konference reflektovala dnešní a v podstatě stále se měnící situaci ve vodním hospodářství.

Hradec Králové leží na nejdůležitější české vodní tepně Labi, kde do ní vtéká řeka Orlice. Obě řeky sbírají vodu v horských povodích a tak není divu, že se v minulosti jejich koryta stěhovala, včetně místa soutoku. Zhruba před 1 miliónem let ležel soutok jihozápadně od Hradce, přibližně u dnešních Dobřenic. Je známo, že řeky panují kraji a že z dlouhodobého hlediska jej také morfologicky tvarují.

Účastníky konference přivítali hejtman hradeckého kraje Lubomír Franc, za pořádající organizace nestor české hydrologie a zároveň reprezentant v plnění hydrologického programu UNESCO Ing. Josef Hladný, CSc. z ČHMÚ a ředitel Povodí Labe Ing. Václav Jirásek. Za slovenskou stranu účastníky konference pozdravil prof. Ján Szolgay Ph.D ze Stavební fakulty Slovenské technické univerzity. Bylo příjemné se po několika letech setkat opět s řadou slovenských odborníků a přátel.

Odborné jednání bylo rozděleno do 6 sekcí, které ve druhém a třetím jednacím dnu probíhaly paralelně ve dvou jednacích sálech.

Sekce 1: Globální vlivy a změny v režimu vodních zdrojů

Sekce 2: Komplexní monitoring a bilancování zásob vody v povodí

Sekce 3: Změny v interakcích podpovrchových a povrchových vod

Sekce 4: Nové přístupy k odvození hydrologických režimových charakteristik

Sekce 5: Hydrologické předpovědi a výstrahy

Sekce 6: Hydrologické aspekty integrované péče o vodu

Rozdělení sekcí pokrývá aktuální problematiku. Přitom zdaleka nejde jenom o hydrologii. Jde o celý soubor oborů: klimatologie, (hydro)pedologie, biologie, fyziologie, geologie, matematiky aj., které navzájem navazují a synergicky působí. Není možné vyzdvihnout detaily konference, převážná část výsledků je publikována ve dvoudílném sborníku, který reprezentuje celkem 66 příspěvků od téměř trojnásobku autorů (na 650 stránkách formátu A4). Každá sekce byla řízena vybranými českými a slovenskými odborníky. V závěru mnoha příspěvků zazněla cenná diskuse a tu sborník samozřejmě neobsahuje. Vedle přednesených příspěvků byly v přilehlých prostorách vystaveny také četné postery, u nichž v podvečer byla příležitost diskutovat s jejich autory.

Jednání v sekcích potvrdila, že česká i slovenská hydrologie mají vynikající odborníky i výsledky, ale také, že je třeba hledat nová řešení, neboť předpověď vývoje není nikdy stoprocentní. V první den konference v sekci Globální vlivy a změny v režimu vodních zdrojů vystoupil také prof. Miroslav Kutílek (v den výročí založení Československé republiky vyznamenaný prezidentem Václavem Klausem), který přednesl „svou“ hypotézu k globálnímu oteplování a půdní hydrologii.

Jako v každém vědeckém oboru platí i v hydrologii to, že každá otázka vyvolává otázky další. Proto je tak těžké dostat se v každém oboru lidského konání o píď dál. Předpověď na zítřek se dnes blíží 90 procentům pravděpodobnosti, ale dlouhodobá předpověď je stále značně nejistá a tak hydrologie „pracuje“ nejen s vybranými modely, ale také s definovanými scénáři. Vedle hmatatelných výsledků ovšem v celé řadě odborných příspěvků z různých pracovišť také zazněla obava o udržení reálných a dlouhodobých hydrologických měření v dosud sledovaných povodích, které často nelze uspokojivě financovat z relativně krátkodobých projektů a grantů. A přitom každé vědecké hodnocení, a vidíme to právě na výsledcích této konference, musí být opřeno o hodnocení reálných dat. A zvláště v hydrologii platí, že čím je měřená řada delší, tím je i předpověď přesnější.

Při stanovení prognózy i při aplikaci praktických opatření navrhovaných v povodích platí, že stojí za to, dát hlavy dohromady. Spolupráce v globalizovaném světě nezná hranice, ale stále se ukazuje, že porozumět si, znamená spolupracovat a to tato společná konference českých a slovenských hydrologů a vodohospodářů rozhodně přinesla.

Mojmír Soukup

DRUHÁ KONFERENCIA ČESKEJ PEDOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI A SOCIETAS PEDOLOGICA SLOVACA V ROŽŇAVE (SLOVENSKO)

V dňoch 29.9. – 1.10. 2010 sa v Rožňave (Kongresové centrum na Radnici, hotel Kras) uskutočnila v poradí druhá spoločná konferencia Českej pedologickej spoločnosti a Societas pedologica slovaca v zmysle dohodnutej spolupráce, prerokovanej na zasadnutí Predsedníctva ČPS dňa 2.9.2009 v Ostrave. Cieľom konferencie bola výsostne pedologická tematika „Nové trendy v diagnostike, klasifikácii a mapovaní pôd“. Táto oblasť pôdoznalectva sa v predchádzajúcom období ocitla mimo centra záujmu. Bolo to do určitej miery preto, že sa považovala za vyriešenú a do určitej miery aj preto, že súčasná pracovná náplň inštitúcií sa sústreďuje na iné naliehavé úlohy hlavne praktického významu. Podnetom na nové prehodnotenie pôdneho fondu je veľký počet nových medzinárodných projektov týkajúcich sa potreby budovania európskej pôdnej databázy a riešených v rámci spolupráce s členskými štátmi Európskej únie.

Na základe spoločného zasadnutia výborov oboch spoločností dňa 17.3.2010 v Bratislave bola konferencia organizovaná Societas pedologica slovaca v spolupráci s Českou pedologickou spoločnosťou a Výskumným ústavom pôdoznalectva a ochrany pôdy v Bratislave. Zúčastnilo sa jej 115 pôdoznalcov, z toho až 70 pochádzalo z ČR. Na dvoch prednáškových dňoch sa prezentovalo 33 ústnych prezentácií a 46 posterov. Prezentácie boli obsahovo rozdelené na 3 samostatné okruhy:

1. Nové trendy hodnotenia pôdných vlastností a procesov vo vzťahu k diagnostike pôd.
2. Inovačné prístupy v kategorizácii a klasifikácii pôd.
3. Najnovšie trendy terénneho prieskumu a mapovania pôd.

Všetky ústne prezentované príspevky a niektoré vybrané posterové prezentácie budú publikované v samostatnej monografii, ktorej výber príspevkov a členenie bude harmonizovať s tematickým zameraním konferencie. Hlavným organizátorom konferencie bola doc. RNDr. Jaroslava Sobocká, CSc., predsedkyňa Societas pedologica slovaca.

Organickou súčasťou konferencie bola organizácia jednodňovej pôdoznaleckej exkurzie na území Slovenského krasu a priľahlého územia. Dva pôdne profily boli vykované v geomorfologickej jednotke Slovenský kras (Silická planina) a na rozhraní pôdy Slovenského krasu a Rimavskej kotliny. Obe jednotky klasifikované ako hnedozeme rubifikované charakterizujú súčasný pôdotvorný proces prebiehajúci na sedimentoch a zvetralinách karbonátových hornín. Tretia lokalita sa nachádzala na rozhraní Rimavskej kotliny a Bodvianskej pahorkatiny na systéme erózo-akumulačných riečnych terás rieky Slaná. Bol to vlastne odkryv steny po ťažbe štrkopieskov. Celú exkurznú trasu pripravil a viedol Mgr. Rastislav Skalský, PhD. v spolupráci s ostatnými odborníkmi VÚPOP a Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

Predpokladané ciele konferencie splnila v plnej miere. Prednášky predstavovali vedecky podložené analýzy a interpretácie, ktoré podnietili živú odbornú diskusiu. Medzi hodnotné príspevky možno zaradiť nové tradičné i netradičné metodické prístupy v skúmaní pôd (nukleárna magnetická rezonancia, paleoekologická analýza, holistická integrácia vzťahov pôda-prostredie-človek, korelácia spektrálnych znakov, variabilita hydraulických vlastností pôdy, a iné). Zaujímavá bola konfrontácia klasifikačných prístupov Českej republiky a Slovenska, ktorá bola postavená na inovačných prvkoch (andosoly, kryozeme, rubifikované pôdy, antropogénne pôdy, klasifikácia kontaminovaných pôd, kľúč na určovanie vyšších syntaxónov pôd, väzba na WRB 2006 a iné.) Prezentovali sa najnovšie trendy terénneho prieskumu a mapovania pôd, predovšetkým nový systém rekognoskačného pôdneho prieskumu, využitie DTM, geoštatistických a pedometrických metód, mapovanie v rámci projektu BIOSOIL, geofyzikálne a spektroskopické metódy mapovania, magnetická susceptibilita a iné. Ako hlavní (kľúčoví) prednášatelia vystúpili prof. Ing. Jozef Kobza, CSc. (regionálne pracovisko Výskumného ústavu pôdoznanectva a ochrany pôdy Banská Bystrica), prof. Ing. Bohdan Juráni, CSc. (Katedra pedológie PRIF UK Bratislava) a prof. Ing. Dr. Luboš Borůvka (Katedra pedologie a ochrany pôdy, Česká zemědělská univerzita Praha).

Treba dúfať, že prínos českých a slovenských pôdoznanecov na konferencii nadviaže na úspechy bývalej československej pedológie a obohatí novými myšlienkovými prúdmi nielen starú a strednú generáciu pedológov, ale aj generáciu mladých vedcov, ktorí sa s problematikou výskumu pôdy len začínajú oboznamovať. Veríme, že tento trend organizovania spoločných pôdoznanecových dní bude pokračovať aj naďalej a prispeje nielen k vzájomným srdečným stretnutiam, ale k celkovému rozvoju pôdoznanectva v európskom kontexte.

Jaroslava Sobocká

Z jednání Předsednictva ČAZV

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 1. 6. 2010 v ZD Krásná Hora nad Vltavou

Hosté: Ing. Jiří Zelenka – předseda předst. ZD Krásná Hora
Ing. Zdeněk Pastorek, CSc. – KV ČAZV
Ing. Jan Budský – odbor 18020 MZe

Z programu:

2. Kontrola zápisu.
3. Hodnocení průběhu a závěrů ze zasedání Rady ČAZV.
4. Informace o vyhlášených soutěžích MZe.
5. Vydavatelská činnost ČAZV – zpráva z jednání Vydavatelské rady ČAZV.
6. Vyhodnocení soutěží o ceny ministra zemědělství za realizované výsledky výzkumu.

Jednání zahájila a řídila z pověření předsedy ČAZV prof. Ing. Věra Skřivanová, CSc. V úvodu uvítal Předsednictvo předseda představenstva a.s. Krásná Hora nad Vltavou Ing. J. Zelenka a seznámil přítomné s historií a současným hospodařením a.s.

K bodu 2:

Kontrolou zápisu bylo zjištěno, že z minulých usnesení nebyl splněn úkol zpracování etického kodexu.

Z bodu 7 Různé byla zaslána omluva Ukrajinské zemědělské akademii, neb jednání v Oděse se za ČAZV nikdo nezúčastnil.

Cesta na konferenci GLAST v ČLR je zajištěna účastí RNDr. J. Nedělníka, Ph.D. a podporou MZe.

K bodu 3:

Prof. Skřivanová, CSc. uvedla, že zasedání Rady ČAZV proběhlo dle schváleného pořadu jednání. Ze strany členů Rady nebyly vzneseny k průběhu jednání žádné připomínky. Jednotlivé body a jejich plnění zhodnotil Ing. V. Hrubý, CSc. a dodal, že zatím se nepodařilo šířeji prezentovat činnost ČAZV. Prezentace byla zajištěna samostatnými publikacemi (Výsledky výzkumu ČAZ 1924-2004 a připravovanou publikací „Osobnosti zemědělského výzkumu 1900-2000). Nejlepší spolupráce s tiskem je s vydavatelem Ing. Sedláčkem (Profi Press, s.r.o. - Zemědělec).

K bodu 4:

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval Předsednictvo o vyhlášených veřejných soutěžích. Na soutěži VAK je rozpracováno 280 projektů. Do hodnotících komisí budou zařazeni zástupci uživatelů a praxe. Systém hodnocení zůstane zachován.

Vyhlášení soutěže a výše příspěvků na účelové prostředky v jednotlivých letech bude vázána na možnosti státního rozpočtu. Příslib RVVI je zatím nárůst do 8 % v jednotlivých letech v návaznosti na možnosti státního rozpočtu.

Vyhlášené soutěže ministra zemědělství za nejlepší realizovaný výsledek výzkumu a soutěž mladých zemědělských pracovníků budou vyhodnoceny samostatně.

K bodu 5:

Prof. M. Toman, CSc., předseda VR, informoval Předsednictvo o závěrech z jednání VR i o stavu prací na Terminologickém slovníku. Odbory mají do budoucna doplňovat Terminologický slovník o nové výrazy. Dále mají OZV a OPTT a OVOJP dokončit nezpracovaná hesla v režii odborů. Ze strany MZe nebudou na tento úkol poskytovány další prostředky.

Vydání publikace „Osobnosti zemědělského výzkumu 1900-2000“ předpokládá Předsednictvo až v roce 2012, proto nebude sekretariát nárokovat prostředky na vydání v roce 2011.

Dále bylo jednání věnováno otázce vydávání vědeckých časopisů a delimitaci pracoviště redakce z ÚZEI do ČAZV.

Předsednictvo doporučuje provést delimitaci oddělení redakce vědeckých časopisů do ČAZV a podmínilo přechod redakce do ČAZV tím, že současně

zůstanou zachovány technické a administrativní podmínky pro práci redakční skupiny v budově Slezská 7 a bude proveden převod finančních prostředků na ČAZV v plné výši, tj. v objemu 8,88 mil. Kč na rok 2010 (poměrná část).

K bodu 6:

Jednání Předsednictva bylo přerušeno a proběhlo vyhodnocení soutěží ministra zemědělství vyhlášené společně s ČAZV.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 25. 8. 2010 v a.s. Reprogen v Plané nad Lužnicí

Hosté: Ing. Antonín Sviták – ředitel a.s. Reprogen
Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda KV ČAZV

Z programu:

2. Kontrola zápisu.
3. Informace o připravovaných programech a soutěžích MZe.
4. Vydavatelská činnost ČAZV.
6. Program jednání Předsednictva ČAZV v období září 2010 – říjen 2011.
7. Různé.

Předseda ČAZV Mgr. J. Lipavský, CSc. přivítal přítomné členy Předsednictva a hosty jednání. Ředitel a.s. Reprogen Ing. A. Sviták krátce informoval o činnosti firmy s tím, že podrobnější informace budou součástí vystoupení na rozšířeném zasedání.

K bodu 2:

Kontrolou zápisu bylo zjištěno:

- zatím nebyl zpracován etický kodex. Ten však by měl být lépe zpracován až na základě organizačních změn – delimitace redaktorek z ÚZEI.
- RNDr. J. Nedělník, Ph.D. informoval o úspěšné cestě na konferenci GLAST v ČLR. Bližší písemnou cestovní zprávu předá sekretariátu ČAZV s tím, že tato bude umístěna na www.cazv.cz. V návaznosti na tuto cestu navštíví ČR a ČAZV ve dnech 22.-26.10.2010 pětičlenná delegace vedení Čínské akademie zemědělských věd na úrovni místopředsedy.
- Ing. V. Hrubý, CSc. informoval vedení odborů, že je třeba řádně zajistit přijímání členů ČAZV v souladu s OJŘ. Po podání přihlášky by tato měla být projednána a schválena ve vedení odboru. Takto projednanou přihlášku s potvrzením schválení v odboru by měl předseda odboru s ev. zdůvodněním předložit Předsednictvu ke schválení. Pak teprve se stává přihlášený řádným členem ČAZV.

Pro vedení administrativy odborů doporučuje sekretariát zřízení funkce tajemníka odboru, čímž by se usnadnila práce předsedy, výboru a komisí odboru.

K bodu 3:

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval Předsednictvo o projednávaném programu KUS v RVVI. Zpravodajem programu je Ing. Frolík. Vzhledem ke konkurenčním tlakům a nedostatku prostředků požádal ředitel Ing. F. Chaloupka

ČAZV o podporu schválení programu. Pokud by nebyl program schválen, pak by hrozil výpadek účelových prostředků na výzkum po dobu 3 let.

Současně je připraveno krácení prostředků z rozpočtu MZe o 17 % v příštím roce. Část prostředků bude vázána i v letošním roce.

K přednesené informaci proběhla široká diskuse, kde bylo mj. konstatováno:

- při snižování ekonomického rozměru odvětví zemědělství je tlak i na snížení prostředků na výzkum;
- při krácení rozpočtu státu je konkurenční tlak ostatních přispěvatelů na výzkum v RVVI ještě silnější. Celkový objem prostředků na výzkum není však v podstatě snižován;
- ČAZV musí při jednání s ministrem zdůraznit nutnost podpory zemědělského výzkumu s uvedením celospolečenských přínosů a významu zemědělského výzkumu;
- je třeba hledat i cesty spolufinancování výzkumu a ve vazbě na poradenství zajistit využití výsledků výzkumu;
- předpokládá se projednání rozporů při přidělování prostředků na výzkum na úrovni jednání vlády.

K bodu 4:

Předsednictvo vyslechlo informaci předsedy ČAZV o proběhlých jednáních mezi ČAZV, MZe a ÚZEI ve věci delimitace oddělení redaktorek vědeckých časopisů z ÚZEI do sekretariátu ČAZV.

Ředitel ÚZEI Ing. V. Bašek, CSc. informoval Předsednictvo, že vydávání všech časopisů je řádně zajištěno. Na odměny předsedům RR však nemá přiděleny ze strany MZe žádné prostředky. ČAZV musí počítat s plošným snížením rozpočtu i na oddělení redaktorek vědeckých časopisů v roce 2011.

Do budoucna bude nutné zavedení systému zpoplatnění zveřejňovaných příspěvků z důvodu ekonomické stability vydavatelské činnosti vědeckých časopisů.

K bodu 6:

Návrh programu jednání Předsednictva v roce 2011:

- 11.1.2011 – jednání Předsednictva Praha
- 1.2.2011 – jednání Předsednictva s možností rozšířeného zasedání
- 1.3.2011 – jednání Předsednictva a zasedání pléna ČAZV
- 5.4.2011 – jednání Předsednictva s možností rozšířeného zasedání
- 3.5.2011 – jednání Předsednictva a zasedání Rady ČAZV
- 7.6.2011 – jednání Předsednictva s možností rozšířeného zasedání

Předsednictvo vyzývá odbory, aby na volné termíny rozšířených zasedání Předsednictva připravily samostatná nebo společná jednání a semináře.

V různém:

- Předsednictvo schválilo nové členy RR časopisu – doc. Ing. Radima Váchu, Ph.D. a Ing. Václava Míku, DrSc. a odstoupení prof. Ing. Stanislava Procházky, DrSc.

- Ing. Hrubý, CSc. informoval Předsednictvo o krácení rozpočtu ČAZV.

Ze zápisu z jednání Vydavatelské rady ČAZV dne 14. 9. 2010 na ČZU v Praze 6-Suchdole

Hosté: Ing. Václav Hrubý, CSc. – tajemník ČAZV

Jednání zahájil a řídil předseda Vydavatelské rady prof. Toman, CSc.

Kontrolou zápisu byly zjištěny tyto úkoly, které je třeba dopracovat:

- Na základě jednání s MZe je třeba požádat o delimitaci pracoviště redaktorek do sekretariátu ČAZV.
- Je třeba vypracovat koncepci vydavatelské činnosti ČAZV na období 3-5 let s důrazem na zajištění odborného růstu kvality vydávaných vědeckých časopisů.

Předseda VR prof. M. Toman, CSc. konstatoval, že vydávání vědeckých časopisů je zajištěno jak po stránce organizační, tak i co do počtu příspěvků připravených k publikaci. U některých časopisů se však vytváří téměř roční doba do publikace přijatých příspěvků.

Dne 27.8.2010 proběhlo osobní jednání zástupců ČAZV s ministrem Ing. I. Fuksou za přítomnosti náměstka ministra Ing. O. Černocho, CSc. Na schůzce byla projednána i otázka delimitace redakčního oddělení vědeckých časopisů z ÚZEI do ČAZV. Vedení MZe s delimitací k 1.1.2011 souhlasí. Prostředky poskytované MZe na vydávání časopisů budou po srážkách v důsledku úsporných opatření převedeny na ČAZV (cca 8 mil. Kč). Následným rozbořem hospodaření ÚZEI byly vyčísleny předpokládané náklady v roce 2010 na 7.350 tis. Kč. Očekávané náklady vč. úspor a úhrady odměn předsedům RR by měly v roce 2011 dosáhnout 7.250 tis. Kč. V kalkulaci je zahrnuta úspora mzdy jedné redaktorky.

VR detailně posoudila rozsah změn u jednotlivých činností v rámci delimitace s tím, že doporučila zajistit u všech prací kontinuální přechod beze změn dodavatele služeb a následně pak řešit ev. změny až na základě zkušeností při zajištění vydavatelské činnosti v ČAZV.

S vedením ÚZEI bude nutné dále zajistit poskytování služeb na distribuci časopisů, neb budou náklady kryty v rámci výměny časopisů se zahraničím.

Dle dohody s vedením ÚZEI bude protokolárně převeden z ÚZEI na ČAZV i majetek potřebný k zajištění vydavatelské činnosti.

VR zatím nepředpokládá v rámci delimitace žádné změny v rozsahu vydávaných jednotlivých časopisů, je však očekáván značný nárůst počtu příspěvků u všech časopisů s IF. Situace bude muset být řešena zejména novým funkčním ERS.

Dále bude třeba rozhodnout i o zajištění vedení pracoviště v rámci sekretariátu (odpovědné osoby). VR navrhla vyhlásit výběrové řízení na obsazení funkce. Možné řešení je uvedenou funkci neobsazovat a způsob řízení a personální obsazení vedení pracoviště určit až po jeho přechodu do ČAZV.

Usnesení:

1. VR na základě dosavadních jednání, tj. závěrů jednání Předsednictva dne 1.6.2010 a jednání s vedením MZe, doporučuje delimitaci pracoviště redakce vědeckých časopisů do ČAZV k 1.1.2011.
2. VR pověřuje sekretariát ČAZV a předsedu VR připravit všechny potřebné smluvní a organizační kroky a zajištění tohoto přechodu bez narušení vydávání časopisů. Nesmí být ohrožen zejména IF časopisů (jednat s Thomson Reuters).
3. VR navrhuje snížit počet redaktorek o 1 osobu, a to v rámci úsporných opatření (snížení rozpočtu).
4. Sekretariát ČAZV zajistí převzetí majetku k 1.1.2011 a jeho zabezpečení (pojištění ap.).
5. Všichni členové VR se budou podílet na vyřešení otázky funkčního ERS v zájmu úspory práce jak předsedů RR, tak i redaktorek.
6. VR bude pokračovat na přípravě Koncepte vydavatelské činnosti ČAZV ve smyslu závěrů z jednání VR ze dne 20.5.2010.

Předseda VR prof. M. Toman, CSc. informoval o přípravě semináře v rámci rozšířeného jednání Předsednictva dne 5.10.2010 v ÚZEI za účasti Ing. Davida Horkého, zástupce Thomson Reuters v Praze. Ten souhlasí s navrženým programem, pouze měl výhradu k bodu týkajícího se možností financování.

Dlouhodobější úkoly v zájmu zkvalitnění vydavatelské činnosti budou součástí připravované Koncepte vydavatelské činnosti ČAZV.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 5. 10.2010 v ÚZEI Praha

Hosté: Ing. Václav Bašek, CSc. – ředitel ÚZEI
Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda KV ČAZV

Z programu:

3. Informace o připravovaných programech a soutěžích MZe.
4. Vydavatelská činnost ČAZV – informace o jednání VR.
5. Příprava a organizace přechodu pracoviště redakce vědeckých časopisů.
6. Program jednání Předsednictva ČAZV v období září 2010 – říjen 2011.

K bodu 3:

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval Předsednictvo o probíhajícím hodnocení návrhů projektů programu VAK. Došlo ke snížení prostředků o 4,5 %. K dalšímu krácení o 17 mil. Kč dojde u probíhajících projektů nebo u nově zahájených v 1. roce.

V prosinci 2010 bude vyhlášena nová soutěž VAK na 3leté období (2012-2014).

Program KUS byl po řadě jednání se zástupcem RVVI opět vrácen k dopracování a dalším úpravám. Současně došlo ke snížení prostředků na 1,9 mil. Kč s tím, že bude zrušena 3. část programu a zvýšen podíl spolufinancování až na 1/3 z neveřejných zdrojů.

Jednotlivé úseky MZe předloží do 7.10. návrhy priorit MZe. Současně bude program KUS zkrácen do roku 2018.

Další jednání budou vedena se zástupci uživatelů výsledků, tj. AK ČR, PK ČR, Svazy výrobců, Lesy ČR, Povodí ap., aby se podíleli na spolufinancování a dále aby podpořili MZe ve věci jednání o výjimce u ÚHS pro zemědělské komodity (100 % financování). Vypuštěn by měl být výzkum pro státní správu v rozsahu cca 700 mil. Kč. Celý program musí být zestručněn (výrazně zkrácen) a musí být vyloučeny opakující se priority.

K bodu 4 a 5:

Předseda VR prof. M. Toman, CSc. informoval Předsednictvo o jednání Vydavatelské rady dne 14.9. na ČZU v Praze.

Potvrdil převod pracoviště redaktorek vědeckých časopisů od 1.1.2011 do ČAZV s tím, že musí dojít k úsporám a snížení výdajů na 7,24 mil. Kč bez zahrnutí odměn pro předsedy RR.

V rámci úspor budou prováděny jazykové korektury ve smlouvě o dílo, čímž bude možno uvolnit jednu pracovní sílu z pracovního poměru. Jazykové korektury budou však prováděny i nadále.

Na závěr jednání tohoto bodu proběhla diskuse k hodnocení výsledků výzkumu v budoucnosti, zejména ve vztahu k rozdělování prostředků na výzkum.

Nová metodika hodnocení výsledků bude uznávat pravděpodobně jen publikace v časopisech s IF (ne jen recenzované), dále metodiky, realizované patenty a technologie ap. Materiály pro hodnocení jsou připravovány jak na úrovni RVVI, tak i MŠMT.

Ing. V. Hrubý, CSc. upozornil na nutnost dopracování hesel v Terminologickém slovníku v OŽV, OPTT a OVOJP. Současně doplnil, že garanti odborů pracují na přípravě publikace Osobnosti zemědělského výzkumu 1900-2000. V pracovní skupině sílí přesvědčení, že do publikace by měli být zařazeni jen nežijící osobnosti.

K bodu 6:

Rozšířená zasedání Předsednictva:

- Na jednání dne 2.11.2010 bude navazovat rozšířené zasedání Předsednictva ve VÚMOP, v.v.i. k problematice ochrany půdy a vody.
- Rozšířené zasedání Předsednictva 7.6.2011 proběhne ve VÚRV, v.v.i. Praha 6 – Ruzyně – 60. výročí založení ústavu.
- Dále zůstává volný termín 5.4.2011.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 2. 11. 2010 ve VÚMOP, v.v.i, Praha 5-Zbraslav

Hosté: Ing. Jiří Hladík, Ph.D. – ředitel VÚMOP, v.v.i.

Z programu:

3. Informace o připravovaných programech a soutěžích MZe.

4. Příprava a organizace přechodu pracoviště redakce vědeckých časopisů.
5. Příprava konference EURAGRI 2011.
6. Upřesnění rozšířených jednání Předsednictva v I. pololetí 2011.
7. Různé.

Jednání zahájil a řídil předseda ČAZV Mgr. J. Lipavský, CSc. Přivítal přítomné členy Předsednictva a hosta jednání. Pak předal slovo řediteli VÚMOP, v.v.i. Ing. J. Hladíkovi, Ph.D., který seznámil přítomné s prací ústavu a hlavními odbornými cíli odpoledního rozšířeného jednání Předsednictva.

K bodu 3:

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval Předsednictvo o probíhající soutěži MZe. Hodnocení projektů nyní probíhá, hodnotitelská komise stanoví pořadí ze 175 projektů. Konečné vyhodnocení proběhne na úrovni vedení MZe. Nová soutěž nebude vyhlášována, aby nebylo ohroženo přijetí programu KUS.

Program KUS je urychleně na základě jednání a připomínek RVVI ze dne 24. září přepracováván a doplňován. Úpravy programu KUS budou prováděny průběžně na základě konzultací s RVVI a vedením MZe ČR.

Předsednictvo vyjádřilo poděkování členům Předsednictva a odborů, kteří se účastnili přepracování programu KUS, a to vedle Mgr. J. Lipavského, CSc., Ing. K. Březina, dále prof. V. Skřivanová, CSc. a Ing. S. Vavreinová, CSc.

Předsednictvo konstatovalo, že ve vedení a složení RVVI dojde pravděpodobně k některým organizačním a personálním změnám. Zejména pak dojde i k úpravě metodik hodnocení výsledků jak ve vztahu k výsledkům a přínosům výzkumných programů, tak i k jejich financování, resp. podílu spolufinancování ze strany uživatelů – praxe. Ve světě se na spolufinancování zemědělského výzkumu běžně podílí i svazy pěstitelů a výrobců. Výhledově bude muset být uvedený systém zaveden i v ČR, neb jinak nemůže být naplněna podmínka financování výzkumu v EU celkem ve výši cca 3 % z HDP, z čehož nejméně 1 % zdrojů má být od uživatelů výsledků výzkumu.

V souvislosti s přípravou programu KUS se předseda ČAZV Mgr. J. Lipavský, CSc. obrátil dopisem přímo na předsedu vlády ČR RNDr. Petra Nečase se žádostí o podporu zemědělského aplikovaného výzkumu. Uvedená žádost byla projednána na úrovni sekretariátu předsedy vlády. Na této úrovni byla přislíbena podpora rezortnímu zemědělskému výzkumu, vývoji a inovacím, ovšem při respektování všech pravidel a připomínek RVVI a podmínek platných pro tento výzkum v EU.

K bodu 4:

Předseda ČAZV Mgr. J. Lipavský, CSc. informoval o probíhajících jednáních o delimitaci pracoviště redakce vědeckých časopisů z ÚZEI do ČAZV. Podmínkou pro zahájení konkrétních kroků a uzavření smluv je však projednání delimitace ve vedení MZe. Zdůvodnění delimitace předložil sekretariát ČAZV pověřenému pracovníkovi MZe Ing. M. Podsedníčkovi, CSc.

Sekretariát ČAZV vede dílčí jednání o důsledcích delimitace s ekonomickým útvarem ÚZEI, s vedením firmy e-Fractal, s.r.o., se Státní veterinární správou a dalšími partnery při vydávání vědeckých časopisů. V této věci jsou připravovány dílčí smlouvy vč. finanční náročnosti jednotlivých aktivit a služeb.

Vedení ÚZEI ujišťuje, že práce při vydávání časopisů nebude po 1.1.2011 narušena. Řešení konkrétních otázek souvisejících s delimitací bude průběžně zajišťovat Vydavatelská rada ČAZV.

K bodu 5:

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval o přípravě konference EURAGRI 2011 v ČR s tím, že veškeré finanční nároky a organizační zabezpečení zajistí MZe. ČAZV by měla garantovat odbornou a společenskou stránku programu. Přípravná jednání proběhnou počátkem roku 2011 a o těchto bude ČAZV informována.

K bodu 6:

Předsednictvo upřesnilo program jednání v 1. pololetí 2011 takto:

- 11.1.2011 – jednání Předsednictva – Praha
- 1.2.2011 – jednání Předsednictva – Praha
- 1.3.2011 – jednání Předsednictva a zasedání pléna ČAZV – ČZU Praha
- 5.4.2011 – jednání Předsednictva v Kostelci nad Černými lesy s rozšířeným zasedáním Předsednictva v gesci OL
- 3.5.2011 – jednání Předsednictva a zasedání Rady ČAZV
- 7.6.2011 – jednání Předsednictva v ZVÚ Kroměříž, s.r.o. s rozšířeným zasedáním Předsednictva v gesci ORV
- srpen 2011 – jednání Předsednictva v Jihočeském kraji s rozšířeným zasedáním

V různém:

- Předseda ČAZV informoval o jednání s delegací Čínské akademie zemědělských věd (CAAS), které proběhlo ve dnech 30.-31.10.2010 v Praze. Delegace v tomto složení byla vedena místopředsdou CAAS:

1. Prof. Luo Bingwen - Vice-President, CAAS
2. Prof. Gao Shujun - DDG, Administrative Office, CAAS
3. Prof. Yi Zhongyi - DG, Nanjing Research Institute for Agricultural Mechanization, CAAS
4. Prof. Qian Yongzhong - DDG, Institute of Quality Standards & Testing Technology for Agro-products, CAAS
5. Prof. Qin Zhihao - Professor, Institute of Agricultural Resources and Regional Planning, CAAS
6. Miss Zhai Lin - Project officer, Dept. of International Cooperation, CAAS

Vedení Čínské AZV (CAAS) vychází v další spolupráci z platné dohody s ČAZV o spolupráci s tím, že Čínská strana má zájem o rozšíření spolupráce na úseku výzkumu, zejména v oblasti genetiky a šlechtění, nových technologií zaměřených hlavně na kvalitu surovin a produktů a dále pak i potravinovou bezpečnost. Zájem je i o naše výsledky prováděného dálkového průzkumu země.

Původně plánovaná návštěva výzkumných pracovišť v ČR musela být zrušena, neb pobyt delegace musel být z vizových důvodů zkrácen na pouhé dva dny. Delegace navštívila dále i Slovensko a Bulharsko.

Katalog o ústavech Čínské AZV bude poskytnut v kopii členům Předsednictva.

Jednání Předsednictva zakončil předseda ČAZV Mgr. J. Lipavský, CSc., poděkoval členům Předsednictva za aktivní účast na jednání a pozval přítomné na odpolední rozšířené zasedání v gesci OP a OVH věnované ochraně půdy a vody.

Čtvrtý celosvětový workshop o digitálním mapování půd

Ve dnech 24. až 26. května 2010 se v Římě konal čtvrtý celosvětový workshop o digitálním mapování půd. Během tří dnů jednání workshopu, kterého se zúčastnilo více než 120 lidí skutečně z celého světa, snad s výjimkou Antarktidy, bylo předneseno 73 příspěvků, další 32 příspěvky byly prezentovány formou posterů. Poměrně velký prostor byl věnován také diskusím jednotlivých témat. Zaměření jednotlivých příspěvků bylo dosti praktické.

Byly řešeny otázky využití starších existujících půdních dat, tzv. „*legacy data*“, jejichž příkladem v ČR jsou údaje Komplexního průzkumu zemědělských půd. Jednotlivé příspěvky řešily jak tyto údaje, které byly získány jinými metodami, než je např. náhodné či naopak nějakým objektivním způsobem optimalizované vzorkování, zpracovat pomocí moderních pedometrických metod, jak je doplnit o další údaje, upravit, využít a ověřit. Poměrně velký počet příspěvků se věnoval převedení polygonových dat na rastrové mapy nebo harmonizaci různých zdrojů map na hranicích států či jiných správních jednotek. Zde se mnohdy v tradičních mapách objevují nepřírodné ostré přechody mezi půdami, vzniklé odlišným způsobem průzkumu nebo třeba jen subjektivním přístupem jednotlivých pracovníků. Také byly představeny pokroky v ambiciózním projektu *globalsoilmap.net*, jehož cílem je vytvořit půdní mapu celého světa v síti 90 x 90 m.

Další část příspěvků se věnovala získávání a použití různých doplňkových dat, jako jsou vedle dálkového průzkumu Země různé pozemní způsoby měření, tzv. „*proximal sensing*“. Tam patří použití spektrálních přístrojů, zejména v infračervené oblasti spektra, elektromagnetické indukce (EMI), gamaskopických metod či měření magnetických vlastností půd. Objevily se i kombinace jednotlivých metod měření, což v případě metod, které odrážejí vlastnosti v různých hloubkách, znamená poměrně komplexní popis celého profilu, nikoliv pouze svrchní vrstvy půdy, jak se digitálnímu mapování mnohdy vytýká. Objevila se i práce využívající jako doplňkové údaje pro půdní průzkum fytoocenologický popis stanoviště, což svým způsobem osvěžuje principy lesnické typologie.

Z aplikací digitálního mapování půd, které byly na workshopu řešeny, lze zmínit mapování půdních vlastností, vymezení areálů půdních jednotek, mapování zranitelnosti a poškození půd degradačními procesy, či místně specifické způsoby hospodaření, tzv. precizní zemědělství.

Jako nejlepší myšlenka tohoto workshopu byl zvolen a oceněn příspěvek Gérarda Heuvelinka z University Wageningen v Nizozemí, který představil principy půdního informačního systému SIS+, který vedle zdrojových dat ukládá i modely pro tvorbu různých odvozených a aplikovaných map, takže každý uživatel si může vytvořit mapy podle vlastního výběru pomocí těchto modelů, aniž by bylo nutné v systému ukládat objemné soubory všech map. Systém se přitom neustále může rozrůstat o nové modely. Další výhodou je to, že se běžný uživatel vůbec nemusí dostat třeba k chráněným zdrojovým datům, a přitom může se systémem pracovat a mapy si vytvářet. Na tomto příspěvku spolupracoval během svého pracovního pobytu v Nizozemí i Ing. Radim Vašát, pracovník Katedry pedologie a ochrany půd České zemědělské univerzity v Praze.

Účastníci 4. celosvětového workshopu o digitálním mapování půd při exkursi nad půdním profilem na vinici v Toskánsku

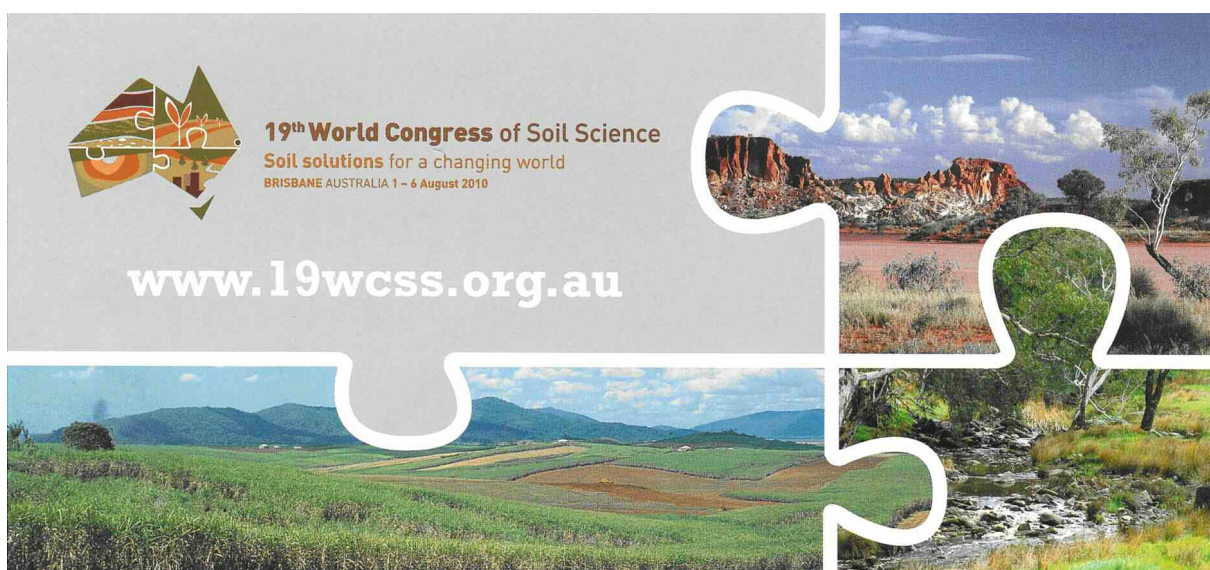
Digitální mapování půd má samozřejmě největší význam v zemích, kde půdní informace chybí nebo jsou málo podrobné. To dokládá i skutečnost, že vedle vědeckých špiček digitálního mapování se workshopu účastnila například i řada ministerských úředníků z Austrálie, kteří si nedostatek informací o půdách a obrovský potenciál digitálního mapování půd uvědomují. Workshop ale ukázal, že

digitální mapování půd má co nabídnout i zemím, kde jsou k dispozici rozsáhlé půdní databáze, mezi které se rozhodně může řadit i Česká republika.

Na závěr workshopu se konala zajímavá exkurze s představením pěti půdních profilů více či méně ovlivněných člověkem v půvabné krajině Toskánska, z nichž pro nás nejzajímavější byl barevně výrazný Alisol, a se zastávkou ve starobylém městě Siena.

Příští, 5. celosvětový workshop o digitálním mapování půd, proběhne opět za dva roky, místo konání ale ještě nebylo rozhodnuto.

Luboš Borůvka

19. Světový pedologický kongres, Brisbane, Australia

19. Světový pedologický kongres IUSS se konal od 1.-6. srpna 2010 v australském Brisbane. Zúčastnilo se ho více než 1200 delegátů z celého světa a prezentováno bylo celkem 350 ústních sdělení a přes 2000 posterů. Garanci za pořadatelskou zemi převzala australská vláda podporovaná celou řadou významných institucí (CSIRO, USQ apod.). Organizační výbor řídil prezident IUSS prof. Roger Swift, vědecký výbor viceprezident IUSS prof. Neal Menzies. Nejvíce zastoupenými zeměmi na kongresu byly Austrálie, USA, Indie, Brazílie, Čína, Irán, Japonsko, Rusko, Německo a Nový Zéland. Česká republika byla zastoupena 14 účastníky. Jednání kongresu bylo zaměřeno na hledání nových řešení v ochraně a výzkumu půdy v celosvětovém pohledu. Odborný program kongresu byl nabitý přednáškami, posterovými sekcemi, řádnými nebo ad hoc setkáními jednotlivých divizí a komisí, exkurzemi a zasedáními exekutivy. Na jednáních mezinárodní rady IUSS zastupoval ČR prof. Jiří Kulhavý, předseda národní pobočky. Zde byly projednávány zpráva o činnosti IUSS, finanční zpráva, návrhy na úpravu stanov, jednacího řádu, návrhy na úpravu organizační struktury IUSS a další nezbytné

organizační náležitosti. Kongres byl i místem pro ocenění nejvýznamnějších osobností světa v oblasti pedologie. Dokučajejovu cenu získal prof. Yaloon (Izrael), Leibigovu cenu prof. D. Sparks (USA) a Webstrovu medaili J.J. de Gruijter (Holandsko). Vyjmenováno bylo 8 nových čestných členů IUSS. Před kongresem, v rámci kongresu a po jeho skončení připravili organizátoři zajímavé, tematicky zaměřené exkurzní trasy. Informace o kongresu lze najít na www.iuss.org nebo v IUSS Bulletin No117.

Jiří Kulhavý

Jakub Krčín z Jelčan ve službách Viléma Trčky z Lípy a Viléma z Rožmberka

Významný český rybníkář Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan se narodil před 475 lety, 18. 7.1535 v Kolíně nad Labem, kde byl rod Krčínů „osedlý“ již koncem XV. století. Původním rodovým sídlem bylo městečko Krčín, ležící u Nového Města nad Metují. Jakub Krčín z Jelčan (z Jedlčan a později i Sedlčan) je znám především z doby, kdy sloužil u pana Viléma z Rožmberka (1535–1592) na jeho panství v jižních Čechách. Méně je známo o působení mladého Krčina ve východních Čechách, kde sloužil po několik let u Viléma Trčky z Lípy na Velišském panství.

Archivář V.A. Hadač (2) píše, že zámožný a vážený kolínský měšťan Jakub Krčín (†1520), děd rybníkáře Jakuba Krčina, byl v roce 1509 povýšen králem Vladislavem do stavu vladyckého a obdařen kromě erbu se znamením zeleného papouška v modrém poli též predikátem z Jelčan. Jeho synové Jan a Jiřík byli Ferdinandem I. pasováni do stavu rytířského. Nejstarší syn Jiříka Jan brzy umřel a Jindřich s Jakubem vyplatili věno svým sestrám Markétě a Alžbětě. Jakub Krčín absolvoval studia svobodných umění. O humanistickém vzdělání Jakuba svědčí mimo jiné též latinské sentence, jimiž později prokládal své úřední relace.

Zhruba od svých dvaceti let mladý Jakub Krčín působil na Velišském panství ve službách Viléma Trčky z Lípy. (U Jičina zde doznívala sláva kdysi významného středověkého hradu Veliš). Archivář Hadač (2) uvádí instrukci s Krčínovými povinnostmi na tomto panství: „*zejména pak měl bedlivě opatrovati panské lesy, zabraňovati nedovolenému provozování myslivosti na gruntech páně, dohlížeti k rybníkům, aby se při nich žádná škoda, buďto vodou nápadní aneb od lidí tarasů pálením nedálo; item lidi poddané ve vesnicích měl pilně spravovati, aby se mezi nimi navzájem a proti Pánu Bohu žádných neřádů nedálo*“. Krčín se měl řídit také rozkazy ouředníka panství a jemu být poslušen. Kromě lesů a několika obcí byly na tomto panství i staré rybníky. Např. rybník Porák (či Podhrádký), který je doložen v análech již před rokem 1410. Hráz tohoto starého rybníka dosud existuje, i když byl zrušen asi v 18. století (4). Dle starších dokumentů se jednalo o rybník na zdejší kraj rozlehlý, jenž se rozkládal mezi hradem Velišem a městem Jičínem. Ještě dnes jej cesty „obcházejí“ a na jeho dně přistávají jen malá motorová a lehká letadla.

Již v letech 1559 a 1560 je Jakub Krčín zaměstnán jako úředník u kněze Matěje Kozky z Rynárce, probošta augustiniánského kláštera v Borovanech

(u Č. Budějovic). O dva roky později si zde jeho výtečných schopností povšiml sám patron kláštera pan Vilém z Rožmberka a povolal jej do Krumlova za podpurkrabího s ročním platem 30 kop míšeňských. Poté, co Krčín odešel z kláštera, se hospodářství propadlo, snad vinou samotného probošta Kozky, který „*vše zpusťoval a zadlužil*“.

Jinak situaci popisuje archivář a regionální historik František Teplý (1), dle něj se Jakub Krčín z Jelčan, *mistr nade všechny rybníky*, doučil u Borovanského Řehoře Škaldy, poté co odešel do kněžské služby od Viléma Trčky z panství Velišského. Pobyt v Borovanském klášteře byl pro Jakuba Krčina osudnou zastávkou, která ho, aniž to tušil, nasměrovala opět, sice nepřímo, k rybníkářství.

V Krumlově se Krčín aktivně ujal své funkce a mimo jiné přivedl vodu „trubami“ do předhradí zámku a do pivovaru. U spoluúředníků však brzy upadl v nelibost „*neb činil vůli pána svého, nic nedbajíc na žádného*“. V krátké době někdy již koncem srpna nahradil purkmistra Jana Vamberského, s roční službou 40 kop gr. Rozhodoval o celé řadě opatření ke zlepšení hospodářských výsledků panství a mimo jiné také na hrdle ztrestal pytláky, kteří zvěř bez povolení lovili.

V roce 1562 zvelebil dvůr v Plavnici, postavil Nový dvůr krumlovský s ovčínem a od roku 1565 „*rybníky a stoky začal měřiti*“. S pomocí fišmajstra Martina založil rybník Počátek na lukách Třeboňských. Na Netolicku zřídil nové rybníky Pomoc, Nahradil a Naději. Na panství Rožmberském dal poddaným přeměřit pozemky a zvýšil daně. Jak uvádí V. Březan „*dnem i nocí vyhledával všelijakých cest k rozmnožení důchodův a oužitkův panství*“.

V roce 1569 se Krčín oženil s Dorotou Slepíčkovou z Radkovic. Nevěsta měla v Krumlově pěkný dům Na Latráně a svému mladšímu manželovi přinesla slušné věno. V téže roce ho Vilém z Rožmberka jmenoval nejvyšším regentem všech svých statků a zároveň mu věnoval vsi Horní a Dolní Třebánek a dva dvory u Netolic. V nové funkci měl Jakub Krčín takřka neomezenou pravomoc a hospodářské reformy prováděl s energií jemu vlastní, avšak leckdy až bezohledně. Ze služby propustil vladyku Rutharda z Malešova a s dalšími vedl četné soudní pře. Hejtmanu Ruthardovi zastavil stavbu nového Dvorce a dostavěl jej podle vlastního plánu. U Třeboně se rozhodl postavit rybník v objemu bezmála 380 jiter. Kvůli této stavbě zrušil příkopy, četné domy a dokonce i třetí pás městských hradeb. Zbořil Svinenské předměstí a přeložil tamní stoku. S novým hejtmanem J. Černým z Vinoře obcházel celou zimu 1570/71 s provazci a vodními měrami v rukou a lidé žasli, jak chce v tom bezedném bahně postavit pevnou zemní hráz. Rožmberský historik Václav Březan píše „*na tu propast navezeno bylo tak mnoho, že kdyby to byl val, tak by město viděti nebylo*“. V říjnu 1573 byl rybník napouštěn, ale hráz bylo nutno nadále zesílit tarasy, jinak by tíhu vod neunesla. Na paměť všech svízelně nazval Krčín tento rybník Nevděk, ale později, když byl propojen s rybníkem Opatovickým, jej přejmenoval na Svět.

Statek Leptáč, který ležel na pozemcích kláštera Zlatokorunského, usiloval vyměnit a tak posléze náhradou za něj obdržel Sedlčany a od Viléma z Rožmberka dostal k užívání také dům v Třeboni vedle zámku, který si zvolil za svůj domov. Budování nových rybníků na jihočeských chudých půdách se ukázalo dobrou hospodářskou trefou. A dokonce později při rušení rybníků, zdůrazňuje Vašků Z. (5), že třeboňské rybníky v této všeobecné vlně „zpolňování“ zachránily právě méně příznivé bonitní (půdní) vlastnosti zde se vyskytujícího půdního typu umbrizemí

a umbrických subtypů půd. Ryby se staly předmětem čilého domácího i přeshraničního obchodu. Důchod z rybníků, plynoucí do rožmberské pokladny, převyšoval příjem ze všech dalších hospodářských aktivit, pivovary nevyjímaje.

Rybniční soustavy viděl nejen jako hospodářský zdroj, ale také jimi hodlal čelit velkým vodám, které čas od času přitékaly do třeboňské pánve z česko-rakouských pomezích hor. Navázal tak na dílo svého předchůdce rybníkáře Štěpánka Netolického a část vod nad Třeboní odklonil z řeky Lužnice do Nežárky. V rámci tohoto návrhu vznikl nový rybník Rožmberský. Při stavbě rybníka zaměstnával až 800 dělníků denně po dobu pěti let. Již při napouštění rybníka se však hráz uprostřed pohnula a musela být nakvap zesílena. S rybníkem Rožmberským současně zbudoval i tzv. Novou řeku. Celá rybniční soustava, včetně souvisejících úprav vodních toků a kanálů už při velké březnové povodni roku 1586 zvládla velkou vodu a ochránila město i celou třeboňskou pánev. Náporu vod hráz neodolala až při velké povodni roku 1890, kdy povodeň poškodila v Praze i několik oblouků Karlova mostu. Hned na jaře roku 1891 provedl knížecí stavební rada Ing. Jozef Pezpalec, nákladem 16 tisíc zlatých, rozsáhlé rekonstrukční práce a vodní dílo opravil.

Klobouk dolů před vodohospodářským dílem Jakuba Krčina z Jelčan a Sedlčan. Dílo obnáší stovky menších i větších rybníků, vždyť mu šlo o celý rybníkářský (vodohospodářský) systém. Vzhledem k jeho nekompromisní a přísné nátuře a jistě i ke sklonu dobře se pobavit vzniklo mnoho pověstí a legend, z nichž ani jedna se nám nevešla do tohoto pojednání. Některé se vešly jinak, ale kdo dnes po tolika letech očistí šupiny těchto literárních perel a podá nám je čisté na talíři vedle zlatavého třeboňského kapříka, samozřejmě s dobrou a barvitou přílohou.

Mojmír Soukup

Literatura

- (1) **Teplý František:** Příspěvek k dějinám Českého rybníkářství. Praha, 1937.
- (2) **Hadač Václav A.:** Staročeský rybníkář Jakub Krčín z Jelčan, Časopis Tradice duben-září, s. 55-62 vydávaný Svazem českých úředníků a zřízenců knížete ze Schwarzenbergu v Č. Budějovicích, 1935.
- (3) **Haubelt Jozef:** Jakub Krčín z Jelčan. List z historie jižních Čech. Nakladatelství Rodiče s.r.o., 2003.
- (4) **Soukup Mojmír, Nechvátal Marek:** Obnova rybníků, mokřadů a úprava odvodnění ke zvýšení retence vody na zemědělských půdách v pramenné oblasti Cidliny na Jičínsku. Časopis Vodní hospodářství 10/2009.
- (5) **Vašků Zdeněk:** O půdním typu, který vlastně zachránil třeboňské rybníkářství. Informační listy 33/2010, s. 8 – 10. Červen 2010, VÚMOP v.v.i.

Pedologické aktuality

Úvodem je třeba připomenout dvě mimořádné události týkající se našeho oboru pedologie, které se v nedávné době udály. V letošním roce se význačnou měrou zasloužili o šíření dobrého jména oboru půdoznalství a tím i České pedologické společnosti dva její význační členové.

Je to prof. Ing. Miroslav Kutílek, DrSc., který dne 28. října 2010 převzal z rukou prezidenta ČR státní vyznamenání Za zásluhy o stát v oblasti vědy.

Dále je to prof. Dr. Ing. Bořivoj Šarapatka, CSc., který byl v letošních volbách do Parlamentu ČR zvolen do Poslanecké sněmovny.

Oběma pánům profesorům srdečně gratulujeme a přejeme jim dlouhá léta úspěšné aktivní činnosti v oboru pedologie i jejich dalších aktivitách.

V červenci 2010 obhájl na AF MENDELU v Brně svoji disertační práci Ing. Jiří Martinec na téma „Tlumivost půd jako jeden z ukazatelů její kvality“. Školitelem byl doc. Ing. Eduard Pokorný, Ph.D.

V září 2010 byla obhájena disertační práce RNDr. Václava Tejneckého na téma „Časová dynamika vlastností lesních půd ovlivněných acidifikací“. Školitelem byl prof. Dr. Ing. Luboš Borůvka z ČZU v Praze

V listopadu 2010 obhájl svoji disertační práci na LDF MENDELU v Brně Ing. Zdeněk Karl na téma „Evapotranspirace mladé horské smrčiny a bučiny ovlivněné vývojem porostů a klimatickými výkyvy“. Školitelem byl prof. Ing. Petr Kantor, CSc. z Ústavu zakládání a pěstění lesů. Práce je zaměřena na bilanci vody v lesních půdách.

V prosinci 2010 proběhlo na LDF MENDELU v Brně oponentní řízení disertační práce Ing. Pavla Jonáka na téma „Vliv půdních podmínek na obnovu vysokohorského lesa“. Školitelem byl doc. Dr. Ing. Dušan Vavříček.

Všem úspěšným novým doktorům gratulujeme.

Informační listy č. 34

připravila redakční rada ve složení:
prof. Ing. Alois Prax, CSc. (předseda),
Ing. Karel B. Březina, Ing. Mojmír Soukup, CSc.,
doc. Ing. Eduard Pokorný, Ph.D., Ing. Jiří Váša, DrSc.

Vychází pro vnitřní potřebu členů
Odboru vodního hospodářství a Odboru pedologie ČAZV,
Českého výboru mezinárodní komise pro závlahy a odvodnění
a České pedologické společnosti

Počet výtisků 150, vychází také na www stránkách pedologické společnosti.

Uzávěrka listů 6. 12. 1010

Adresa redakce: VÚMOP, v.v.i., Žabovřeská 250, 156 27 Praha 5-Zbraslav